

A kínai civilizáció

Egy szakkönyv és egy ismeretterjesztő mű
tipográfiai elemzése

Házi dolgozat

Készítette: Felföldi Ágnes
Oktató: Buda Attila
Könyvkiadói szakember képzés
I. évfolyam
2011. tavaszi félév

A könyvek adatai

1. DAWSON, Raymond: *A kínai civilizáció világa*. Budapest: Osiris, 2002. 272 p., 16 t.
ISBN 963 389 322 4
2. BLUNDEN, Caroline – ELVIN, Mark: *A kínai világ atlasza*. Budapest: Helikon, 1995. 240 p.
ISBN 963 208 348 2, ISSN 9239 166 x

Fizikai jellemzők

1. A könyv B/5-ös méretben (175×245×20 mm), cérnafűzötten, keménykötéssel, matt fóliával készült.
2. A könyvet B/4-es méretben (245×310×23 mm), cérnafűzötten, keménykötéssel készítették. A kötéstábla papír táblaborítóval fedett papírlemez. Rendelkezik védőborítóval, amely fényes fóliával készült.

Borító

1. A B1-en a XVIII. századi kínai életet ábrázoló egész oldalas színes illusztráció szerepel (1. ábra). A szerző nevét, a könyv címét, valamint a kiadó nevét egy sötétzöld téglalap alakú mezőben helyezték el, az adatokat lénia választja el egymástól. Mellettük bal oldalon egy kínai férfi ábrája látható. A könyv gerincén a szerző nevét és a könyv címét, valamint a kiadó emblémáját tüntették fel. A B4-en az ISBN-en, a vonalkódon és a könyv árán kívül a középpontban a címoldalon látható férfi ábrája szerepel nagyobb méretben. Az előzők nincs színnel nyomva. A belív ofszetpapírra, a könyv végén található tablók fényes műnyomó papírra készültek.

2. Gerincén arany betűkkel szerepel a szerzők neve és a könyv címe. A B1-en a középpontban szintén arany betűkkel egy kínai írásjelet láthatunk. Az előzőken egy régi térképrészlet látható két színnel nyomva (kék–fehér) (11. ábra).

A könyv rendelkezik védőborítóval (2. ábra), amely fekete alapon fehér színű betűkkel tartalmazza a szerzők nevét és a könyv címét, középen pedig egy kínai életet ábrázoló festmény látható. A védőborító hátoldalát egy majdnem egész oldalas fotó díszíti (fából készült szobor). Az első fülön a kötet szerkezetét ismertető rövid fűlszöveg található. A hátsó

fülön a sorozatban már megjelent könyvek listáját találjuk, valamint a szerzőkről olvashatunk információkat. A belív fényes műnyomó papírra készült.

Címnegyed

1. A *szennycímlap* a szerző nevét és a könyv címét tartalmazza középre zárva, a tükör tetejéhez igazítva, egy sorba rendezve. Az információkat egy grafikai elemmel választották el (sarkára állított fekete négyzet). A négyzet többször felbukkan a könyvben, például az oldalszám mellett díszítőelemként, valamint a képaláírásoknál, a címlapon és a tartalomjegyzékben elválasztó elemként. A *szennycímlap verzőja* várta.

A *címlapon* a tükör tetejéhez igazítva szerepel a szerző neve és a könyv címe léniával elválasztva (3. ábra). Az oldal alján a kiadó emblémája alatt egy sorban szerepel a kiadó neve, a kiadás helye és éve. A *címlap verzőjén* a fordítással kapcsolatos adatokat, a copyright információt találhatjuk középre zárva. Alatta helyezték el a kolofont, amelyben a kiadó neve és honlapjának címe, a felelős kiadó, a szöveggondozó, a műszaki szerkesztő és a tördelő neve, illetve a nyomdai információk, valamint az ISBN kapott helyet.

2. A címnegyed nem a hagyományos elveket követi. A szennycímlap és a címlap között rendhagyó módon egy mindkét oldalán csak illusztrációkat (kínai árnyjáték-bábuk) tartalmazó lap helyezkedik el. Ezek a nagyméretű alakok a szennycímlap kivételével minden oldalon szerepelnek (4. ábra).

A címnegyedben minden információt a tükör tetejéhez és a vágási oldalhoz igazítva találunk, a fennmaradó helyet foglalják el az illusztrációk. Kivétel a *szennycímlap*, amelyen a könyv címe szerepel középre zárva illusztrációk nélkül. A szerzők neve itt nincs feltüntetve. A könyv egy sorozat tagja, de erről, mivel a sorozatnak nincs címe, a sorozatcímlapról nem értesülhetünk, csak az ISSN-ből következtethetünk.

Így a *szennycímlap verzőjára* azok az adatok kerültek, amelyek helye a címlap hátoldalán lenne. Az adatok két hasábra vannak rendezve és a copyrightoldal, valamint a kolofon elemei keverednek. Az első hasábra az eredeti mű adatai és a fordítással kapcsolatos információk, valamint az eredeti mű copyrightadatai kerültek. A fordítók szerzői jogairól azonban a második oszlopból értesülhetünk. Itt található még a műszaki szerkesztéssel kapcsolatos adatokat, a szerkesztőnek, illetve a védőborító tervezőjének a nevét, a nyomdai információkat, valamint az ISBN-t és az ISSN-t.

A címlapon az illusztráció mellett a szerzők neve, a könyv címe és a kiadó neve szerepel, a kiadás helyét és évét nem tüntették fel. A kiadás évéről csak a copyright információkból értesülhetünk. A címlap verzőján a tartalomjegyzék kapott helyet.

A főszöveget megelőző egyéb járulékos részek

1. A címnegyedtet követi az 5. oldalon a *Tartalomjegyzék*. A könyv részekre, azon belül fejezetekre tagolódik. A részek és a fejezetek számozása nem arab vagy római számmal, hanem betűvel kiírva szerepel (pl. Első rész). A részek címe nagyobb betűfokozattal és verzállal van megkülönböztetve a fejezetcímektől. A *fordítók előszava* a könyvben előforduló kínai nevek átírását, a képanyag kiválogatásának szempontjait és a köszönetnyilvánítást tartalmazza. Ezt követi *A szerző előszava*, amely a fűszöveg hiányát is pótolja. A következő oldal a szerző által írt *Köszönetnyilvánítás* foglalja el, amely az angolszász gyakorlatnak megfelelően elkülönül az előszótól. Bevezetésként ezt követi egy rövid, hatoldalas *Történeti áttekintés*, amely vázlatosan összefoglalja Kína történelmét.

2. Mivel egy angol könyv fordításáról van szó, az angolszász gyakorlat szerint ez a rész terjedelmesebb, a *Térképek* és a *táblázatok jegyzéke*, valamint az *Időrendi táblázat* is a főszöveg előtt kapott helyet. A *Tartalomjegyzék* a címlap verzőjára, páros oldalra került. Elemeit a tükör tetejéhez, a vágási oldalhoz igazították, az oldalszám megelőzi a címeket. A részek és a fejezetek címei verzállal vannak szedve, ezen kívül a címek három különböző betűfokozattal vannak megkülönböztetve. Ezen az oldalon fejeződik be az árnyjáték-figurák sora.

A következő oldalon a *Térképek* és a *táblázatok jegyzéke* foglal helyet két hasábra rendezve. Ezután következik egy kétoldalas *Időrendi táblázat*, amely szintén tartalmaz illusztrációkat (9. ábra). Ezt követi a 10. oldalon *Az átírásról* címmel az egy hasábra rendezett technikai előszó. Mellé egy Kínát ábrázoló térképet helyeztek el, amely a 11. oldalt is elfoglalja. A könyvre egyébként is jellemzők az egyik oldalról a másikra átnyúló illusztrációk (7. ábra). A 12. oldalra került a szerzők *előszava*.

A főszöveg

1. A főszöveg a 19. oldalon kezdődik. A könyv négy részre tagolódik, amelyek a politika, a filozófia, a társadalom és a gazdaság, valamint a művészetek világába kalauzolják

az olvasókat. Az egyes részek további fejezetekre tagolódnak (5. ábra). A negyedik részt a zárszó követi, amely a XX. századi Kínáról szól.

Az egyes részek belső szennycímlapon, a fejezetek új oldalon kezdődnek. A fejezetek további alfejezetekre tagolódnak, amelyeket római számokkal jelöltek. Az alfejezetek első bekezdése tompa. A kiemelt idézetek kurziválva vannak. A fejlécben a páros oldalon verzállal szedve a rész címe, páratlan oldalon a fejezetek címe van feltüntetve. Az előfejet lénia választja el a főszövegtől. Az oldalszám a lap alján található középre zárva.

2. A főszöveg a 13. oldalon kezdődik. A könyv három nagy részre tagolódik, amelyek belső szennycímlappal kezdődnek. A szennycímlapon a részek sorszáma olvasható betűvel kiírva. A rész címe alatt egy-egy rajzot találhatunk, az oldal paginát nem tartalmaz. A második, a történelmet áttekintő rész korszakok szerint további három részre tagolódik, amelyek szintén belső szennycímlappal kezdődnek. Itt azonban csak a részek címe van feltüntetve, illetve az oldalon paginát is találhatunk. Az egyes részek fejezetekre tagolódnak. A fejezetek mellett előfordul egy-egy alfejezet, például *A modern kor művészete* című fejezet mellett *Kortárs festészet* címmel találhatunk külön fejezetet. Az alfejezetek címeit kurzívval szedték. A fejezetekben, alfejezetekben további szakaszcímeket találhatunk, amelyek a tartalomjegyzékben nincsenek feltüntetve. A szakaszok első bekezdése tompa.

Az előfejben mindkét oldalon a fejezet vagy az alfejezet címét olvashatjuk a tükör külső széléhez igazítva. A főszöveg két hasábra van tördelve. A főhasárok mellett a tükör belső felén van egy félhasábnyi rész, amelyet legtöbbször apró betűs képaláírások vagy kisméretű illusztrációk foglalnak el. Az oldalszám a lap alján található a lap széléhez igazítva (6. ábra).

A főszöveget követő járulékos részek

1. A főszöveget követő részek bal oldalon kezdődnek. A főszöveg után közvetlenül találjuk a *jegyzeteket*, amelyek szakirodalmi hivatkozásokat tartalmaznak. A jegyzetek számozása fejezetenként újra kezdődik. Az *Ajánlott irodalom* a könyv témájához kapcsolódó magyar nyelven megjelent fontosabb műveket tartalmazza téma szerint csoportosítva. Ezt követi egy féloldalas *Időrendi táblázat*, amely csak annyi adatot tartalmaz, amennyi a könyv céljaihoz elegendő (8. ábra). A könyv végén találjuk a *Mutatót*, amely személyneveket, fogalmakat és címeket is tartalmaz két hasábra tördelve.

2. A két és fél oldalas, három hasábra rendezett *Képjegyzék* után a *Bibliográfia* nem kezdődik új oldalon. Az irodalomjegyzékben a műveket téma és műfaj szerint rendezték. Ezt

követik az öt hasábra rendezett mutatók: a *Földrajzi névmutató* megelőzi a *Név- és tárgymutatót*.

Illusztrációk

1. A könyvben az illusztrációk a könyv végén, táblák formájában találhatók meg (16 tabló). A képek négyszínnyomással, műnyomó papírra készültek. Az illusztrációkkal kapcsolatos információkat a fordítók előszavában találjuk. Eszerint a táblók egyetlen tekercskép részletei, amelyek a XVIII. századi kínai életet ábrázolják. A képek rendelkeznek sorszámmal és címmel, valamint mindegyik mellett egy, a könyvből származó idézet olvasható (10. ábra). A táblák nincsenek paginával ellátva.

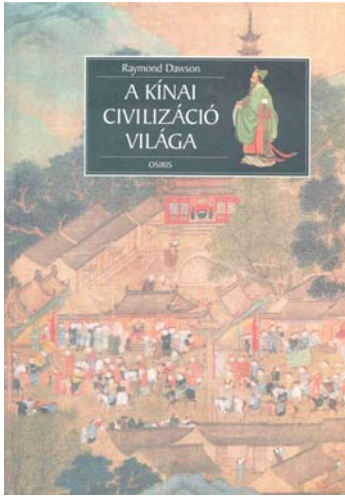
2. A könyv szövegek közötti illusztrációkat, 58 térképet, 365 képet tartalmaz, közülük 204 színes. A szöveg és a képanyag együttesen jeleníti meg a hagyományos kínai kultúrát. A képeket nem sorszámozták, ezért a képaláírások követése kissé nehézkes (*jobbra, lent* stb.). A főszöveg szinte minden oldalán található valamilyen illusztráció. A képek időnként meghaladják a szedéstükör határát és átnyúlnak az egyik oldalról a másikra. Vannak olyan képek is, amelyek betöltik az egész oldalt.

Összegzés

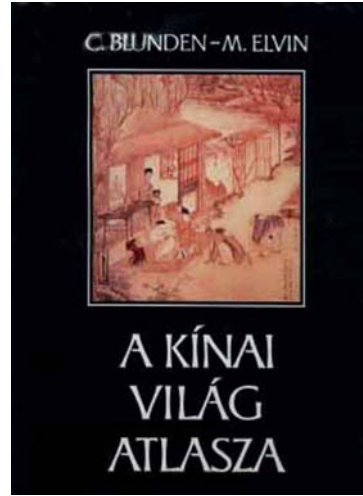
Egy tudományos igénnyel megírt munka és egy, a széles közönség számára készült ismeretterjesztő jellegű kézikönyv összehasonlítására vállalkoztam, amelyek közös témája a kínai civilizáció. A két könyv műfaji sajátosságai megmutatkoznak többek között az *illusztrációk* mennyiségében, azok elhelyezésében, amely meghatározza a papír kiválasztását is. Egy ismeretterjesztő mű elmaradhatatlan része a *fűlszöveg*, amely a szakkönyvből hiányzik. A fűlszöveg hiányát a szerző előszava pótolhatja, azonban a figyelemfelkeltő szerepe így háttérbe szorul.

A művekben találhatunk *időrendi táblázatot*, amely a szakkönyvben rövid és a könyv céljaihoz van igazítva, az atlaszban pedig többoldalas, illusztrált és az egész történelmet áttekinti. Mindkét műben a főszöveget követően ott találjuk az *ajánlott irodalom* jegyzékét. A tudományos mű emellett *szakirodalmi hivatkozásokat* is tartalmaz végjegyzetek formájában. Tehát a járulékos részek is mutatják a két műfaj közötti különbséget.

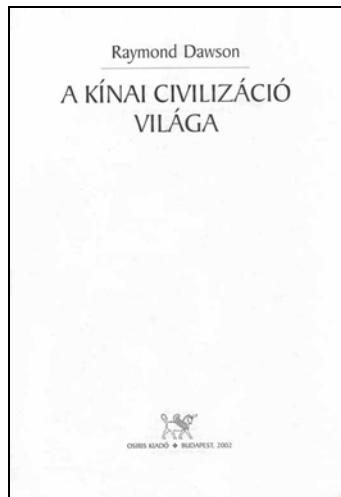
Melléklet

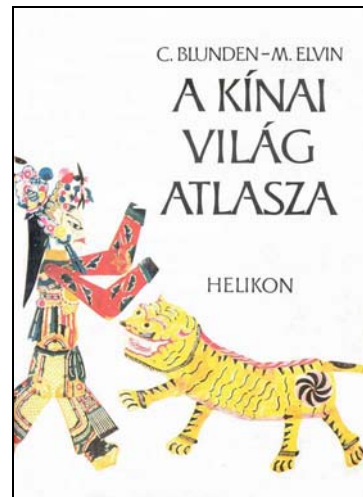
1. ábra. Az 1. számú könyv borítója

2. ábra. A 2. számú könyv védőborítója

3. ábra. Az 1. számú könyv címlapja

4. ábra. A 2. számú könyv címlapja

5. ábra. Az 1. számú könyv egy oldala

6. ábra. A 2. számú könyv egy oldala

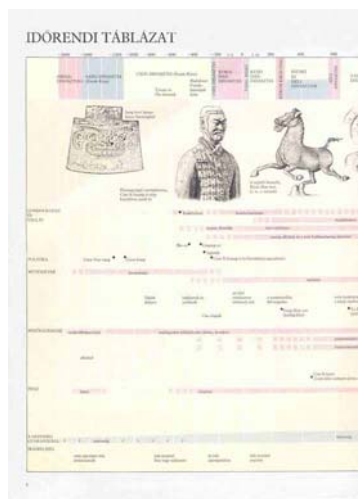
7. ábra. A 2. számú könyv két oldala

IDŐRENDI TÁBLÁZAT

Ar alábbi táblázat a jelenkor történelmi, illetve kulturális eseményeit, illetve a könyv előállításának idejét mutatja. A táblázat az időrendi táblázat a 2. és 3. oldalakon található.

Shang	1. e. 1523-1027
Zhou	1. e. 1027-256
Qin	1. e. 221-206 Qian L. 256-ban megsemmisült Zhou, majd felváltotta a Han-dinastia
Korai Han	1. e. 206-8
Xin	1. e. 9-23
Késői Han	23-220
Han-dinastia	220-289 (Korai Han kikiáltották a Han-dinastia hanyatlását)
Sui	581-618 (az 589-es birodalomegyesítés előtti időszak utolsó része)
Öz-dinastia	581-618 (az 589-es birodalomegyesítés előtti időszak utolsó része)
Északi Szung	397-534 (az 534-es évi felbontás után a Liang-dinastia utolsó része)
Déli Szung	420-479 (az 479-es évi felbontás után a Liang-dinastia utolsó része)
Yuan	1279-1368 (1261-től 1279-ig a Liang-dinastia utolsó része)
Ming	1368-1644
Qing	1644-1912
Korai Közel-Kelet	1912-1919
Korai Nyugat-Kelet	1919-

• 261 •

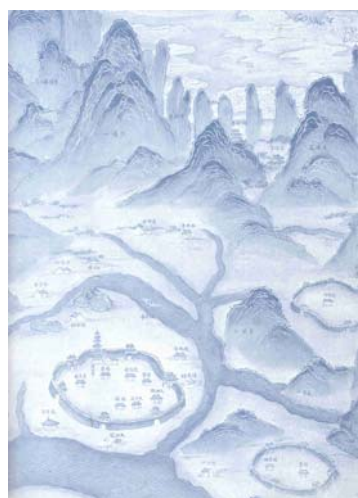

8. ábra. Időrendi táblázat az 1. számú könyvben

9. ábra. Időrendi táblázat a 2. számú könyvben

10. ábra. Illusztráció az 1. számú könyvben

11. ábra. Előzék a 2. számú könyvben